

Karelen: sentrum for konflikter og kriger i mange hundre år

Karelen ligger lengst mot øst og er ytterpunktet i det nordiske området. Likevel har området vært sentralt i det storpolitiske spillet gjennom tidene. Det er først og fremst den strategiske beliggenheten mellom øst og vest som er årsaken. Derfor har også området vært gjenstand for en rekke konflikter og kriger i flere hundre år.

● Paul Engstad

Før 1944 var Karelen den østlige delen av Finland. Men etter fredsavtalen som ble inngått i Paris etter den andre verdenskrig, ble Karelen den vestligste delen av Sovjetunionen. Da bodde det 400 tusen finner i Karelen innbefattet byen Viborg. På noen dagers varsel måtte de pakke sine eiendeler og forlate sine hjemsteder for å slå seg ned i Finland. Det er dette som idag kalles etnisk rensing. Nå bor det bare 17 finner i det russiske området som i hvert fall i overskuelig framtid vil forbli russisk. Men det er ikke første gang Karelen har blitt rammet av kriger og okkupert av fremmede makter.

Historie

Den opprinnelige befolkningen i Finland besto av samer omkring det

første hundreår før Krisiti fødsel. Nomader fra Asia fortrent seg same- ne nordover i landet. I det 12. og 13. århundre ble landet beleiret av Sverige og ble et fyrstedømme under den svenske kongen. I om lag 200 år var det kriger mellom svenskene og russerne om herredømmet i landet. Under Napoleonskrigene kom Sverige i krig med Russland, og måtte avstå Finland til Russland i 1809. Finsk nasjonalisme vokste seg sterk i det forrige århundre. Under den russiske revolusjon i 1917 erklærte finnene seg uavhengig av Russland. Sovjetunionen forsøkte å gjenerobre kontrollen med landet, men erklærte Finland som uavhengig stat i 1920.

En nådeløs borgerkrig herjet mellom de "hvite" finske nasjonalistene og de "røde" tilhengere av kommunismen. I 1939 krevde Stalin å opprette baser i Finland. Det ble avvist, og russerne gikk til angrep på Finland. "Vinterkrigen" som den kalles, varte til mars 1940. Finnen hedde slåss heltmodig, men måtte avstå store deler av Karelen. Da tyskerne gikk til angrep på Sovjetunionen i juni 1941 besluttet finnene også å kjempe mot russerne for å gjenvinne sine tapte områder. Finnene kaller denne delen av krigen "Fortsettelseskrigen". Da

Finland i 1944 inngikk våpenstillstand med russerne, måtte de avstå mer av Karelen og også Petsamo-området lengst nord i landet.

Karelen

Det var svenskene som i 1293 anla byen Viborg som ble et handelssenter og en festningsby. Derfra dro svenskene på militære felttog inn i Russland. Byen er blitt utsatt for beleiring og okkupasjon 15 ganger. Fra 1200 til 1800-tallet ble det bygd stadig nye festningsanlegg. Byen er derfor et utmerket eksempel på europeisk festningsanlegg, og er den eneste byen i Finland fra middelalderen som er omgitt av en festningsmur.

Handel og turisme

I det typiske finske landskap i Karelen med milevide skoger og et veldig antall innsjøer, var skogbruk en av de aller viktigste næringsveiene. Trelast og trevarer ble et viktig eksportprodukt og Viborg og Leningrad ble utskipningshavner for Karelen. Viborg hadde dessuten forbindelser med Moskva og Novgorod og også med de tyske hansabyene. Da sjøfarten ble utviklet mer hadde byen også kontakt med mange andre europeiske land. Denne livlige kontakten førte til at byen fikk kulturelle impulser utenfra. Byens borgere har bestått av finner, kareler, svensker, russere og tyskere. De snakket sine egne språk seg imellom men brukte svensk, tysk og russisk som offisielle språk. Blant annet hadde Viborg et meget godt utbygd skolevesen.

Før revolusjonen i Russland var det stor turisttrafikk i Karelen. Det var 30 000 sommerhus- og hytter ved Ladogasjøen hvor russere oppholdt seg på sommerstid. Om vinteren var det et utstrakt fiske, og fisken ble fraktet til Petersburg. Etter revolusjonen og Finlands selvstendighet i 1917 ble grensene stengt.

Grensene i Karelen har flyttet seg mange ganger og området har tilhørt flere stater.
foto: Folk og Forsvar

*Folk og
Forsvar
19973*